

Gaál Csaba

Hogyan nem szabad írni?

Van megtanult és megélt igazság.
Henri Boulad SJ

Sok rosszul megírt, hányavetin és magyartalanul fogalmazott, stílustalan és helyesírásiilag elfogadhatatlan módon megjelent cikket olvastam már, de a hibák olyan halmazát, amely szinte olvashatatlanná, sőt kifejezetten bosszantóvá tette volna a közleményt, mint a *Medicus Universalisban* megjelent egyik beszámoló (2014, 47: 7–9), még nem tapasztaltam. Nem csoda tehát, ha nem tudtam ellenállni a kísértésnek, és leírtam a gondolataimat, amelyek másoknak elrettentő tanulságul szolgálhatnak.

A cikk írója háziiorvosként dolgozik a volt keletnémet helységben, Quedlinburgban. A szerző az ismertetésben közli, hogy – többek között – azért is ment ki, hogy ha hazatér, az ott látottakat továbbadja és – mint írja – „netalán az Európa hírű magyar egyetemeken folyó idegen nyelvű oktatásban hasznosíthassam.” Aki fél év után még csak annyit tudott meg a német viszonyokról, amennyit és ahogyan közöl, jaj a hallgatóknak! A német oktatási hajlandóságban nem előnyösek a nyelvi hiányosságok, amelyek ennyi idő után még mindig tájékozatlanságban és kérdőjelekkel teli ismeretekben nyilvánulnak meg. Ami az egyetemeinket illeti, jobb lenne szerényebben azt mondani, jó a hírük, de azért az „Európa” szót elhagytam volna. Annál is inkább, mert később bevallja: „...kevés lehetőségem van Hasi Uh-ot kérni, én viszont nem tudok.” A nem európai hírű, csak átlagos német egyetemeken oktatják, és a háziiorvosi szakvizsgát tett orvosoktól bizony elvárják az ultrahangvizsgálat elvégzését, és őket ki is képezik erre. A szerző sokszoros hanyagságára vonatkozóan azonban kritikai megjegyzéseim alapján ítéljen maga az olvasó.

Az általános leírásban szerepel, hogy a belváros tele van „fagerendás/faberakásos” házakkal. Nos, ezek *favázás* házak, német nevükön *Fachwerk* – lásd a szótárakban vagy lexikonokban. A helység lakóinak száma először 24 000, majd 22 000. A történelemre utalva megemlíti I. Heinrichet. A magyar nyelvben mi Henrikről beszélünk. „Az életminőség

jobb, bár elmarad Nyugat-Németországhoz képest.” Nyugat-Németország már jó ideje nincs, de Németországnak valóban létezik a nyugati fele. „Egy 75 m² lakás bérleti díja, kb. 600 Euró (helyesen: 75 m²-es és euró) körül mozog + áramdíj.” Igen, ehhez jön még a vízdíj, a fűtés, amely tételek bizony nem jelentéktelenek, akár a nevezett összeg felét is kiteszik.

Miért ír arról, amit nem ismer? A szerző sok helyütt maga bevallja tájékozatlanságát: „...fél év tapasztalata még semmilyen következtetés levonására nem elegendő.” Vajon akkor mi célja a közleményének? Csak arról érdemes írni, amiben tájékozottak vagyunk. Az alábbiakban további hasonló mondatok olvashatók.

- „Ebben nem ismerem még ki magam, a számokat sem látom...”
- A privát betegekről ez áll: „...ők utánuk valahogy több pénzt kapunk, de nem tudom még pontosan hogyan működik.” Elég szomorú, fél év eltelte után!
- „...hogy egy pont hány eurót ér, sajnos erről többet egyelőre nem tudok mondani.”
- Másutt ez áll: „Ezt is valahogy külön lehet elszámolni.”
- Végül sokat elárul ez a megjegyzés: „...próbálok még holnap többet megtudni”. Azt az egy napot már igazán kívárhata volna!

Helyesírás. Magyar nyelvű ismertetésről van szó, tehát a *főneveket* (a némettel ellentétben) *kisbetűvel* írjuk: nem Gastroscopia, Higiéniai ellenőrzés, Check Up, Melanoma, Spirometria, Myocardium scinti (utóbbi szleng, nem folyóiratba illő!) stb. *Következtelenség* viszont, hogy a fentiekkel ellentétben másutt „chek-up”, hol UH vagy Uh és így tovább.

– A „therápia” vagy therapia vagy terápia. Mivel ez az idegen szó régóta átment a köznyelvbe, ezért az utóbbi forma elfogadott.

– Ezt olvassuk zárójelben: „(Hasi, P.m, Doppler)”. Az első szó miért nagybetűs a mondaton belül? A P.m talán pajzsmirigy? A Doppler így odavetve a levegőben lógó tulajdonnév. És a HO másutt vajon háziiorvos lenne? Szokatlan, különösen így, nagybetűvel.

Stílus. Nem akarok sérteni, ezért nem használok jelzőt. A gyakori szóismétlések egyhangúvá teszik az írást, ami zavaró szöszegénységre utal. Nem kell mindenkinek írnia, de aki ír, attól elvárható legalább az átlagos színvonal.

– „...padlószőnyeg *van*, egy mosdókagyló *van*”. Később: „Általában *van* mindenkinek oltási kiskönyve. *Van* pl. Diabetes program, amiben *van* diabéteszes neuropátiás lábak...”, „...*van* sok gyógyszerből választék”.

– „Itt a *képzés* része az UH. A HO *képzés* itt 5 évig tart, mint a többi szakorvosi *képzés*.”

Szükségtelen idegen nyelvi elemek. A külföldön élő magyarok beszédébe nem ritkán szükségtelenül vegyülnek a másik ország szavai: elmennek *einkaufolni*, mixelik a *fine cocktailt*, járnak a *Finanzamthoz* stb. Ez a hiányos nyelvtudásból, az anyanyelv semmibehevéséből, önmagunkkal szembeni igénytelenségből vagy talán csak fitogtatásból adódik. Ez a jelenség azokra jellemző, akik a másik nyelvet nem ismerik még, de már kellő idegen nyelvi hatás érte őket. Mert ugyan mi más oka lehet annak, ha valaki – mint ebben a szövegben – azt írja: „schmerzspecialistához” küld valakit, vagy hogy Németországban sok „Krankenkasse” van.

– „Quartálonként 2x kerülhet be ez a szám...”. Ilyen szó, hogy *quartál*, a magyarban nem létezik, különösen ilyen öszvérformában: qu-val és á-val írva. Egyszerűen „negyedévenként” lett volna a helyes kifejezés, ha nem akarunk nagyolni a rosszul alkalmazott idegen nyelvi ismereteinkkel.

Fogalmi zavarok. „A magánvállalkozó orvosoknak a Kassenärztliche (helyesen: Kassenärztliche) Vereinigunggal kell szerződést kötniük (OEP?)”. A cikkíró itt hibát hibára halmoz.

– A német orvosok nem magánvállalkozók, erről már számos helyen írtam. Az EU államaiban a saját rendelőjében dolgozó orvos *nem minősül vállalkozónak*, hiszen nem ez a hivatásunk jellemzője (*Europäischer Gerichtshof* döntése: 2010 Az: C-156/09). A „vállalkozás” a Magyar értelmező szótár szerint is főként gazdasági jellegű foglalatosság. Ezért a mi tevékenységünk, azaz az egészségügy mentes az áfától, mivel az orvosi ténykedés nem iparos foglalkozása, nem mesterség.

– Az ún. Kassenärztliche Vereinigungra azért van szükség, mert jelenleg Németországban 156 betegpénztár működik. Elképzelhetetlen – és senki sem vállalná –, hogy minden egyes kasszával külön szerződést kössön az orvos. Ezt hivatott kiküszöbölni a *Biztosítók Egyesületének Szövetsége* (Kassenärztliche Vereinigung, KV), amely a sokféle pénztár és az orvosok közé ékelődött. Ez olyan jogi testület, amely kapocs a biztosítók és a szerződött orvosok között. Vagyis a működési engedély kiadása során az orvos csak az ún. KV-val „szerződik”, amely külön-külön kapcsolatban áll a

betegpénztárakkal. A szervezet feladata: az orvosok érdekvédelme a pénztárakkal szemben, a honorárium is rajtuk keresztül bonyolódik le negyedévenként (tehát nem a számtalan kassa mindegyikével!). Az egészségügyi politika is a KV-n keresztül érvényesítheti akaratát.

– Kiegészítő megjegyzés. A cikkíró nagy tévedése: a magánorvosoknak nem kell magukat jegyeztetni a Biztosítók Egyesületénél, azaz a „magánvállalkozó orvosok” nem kötnek szerződést a KV-val.

– A fogalomzavarok körébe tartozik egy szó jelentésének nem kellő ismerete: „...sajnos erről többet egyenlőre nem tudok mondani.” A szerző itt nyilván az *egyelőre* szóra gondolt, hiszen ez jelenti azt, hogy most még egy ideig nem tudja. Ezzel szemben az *egyenlőre* valójában egyenlőséget jelent, például *egyenlő hosszúság*. Hogy nem elszólásról van szó, bizonyítja az ismételt előfordulás. Hasonló gyakori ismerethiányról tanúskodik a – manapság még a médiumokban is – sokszor hallható *ideglenes* szó, amely a magyarban nem létezik. Létezik viszont az *ideiglenes*, amely alatt időlegesség értendő.

– „Nagyon sok fizioterápiás üzlet van.” (Már megint „van”!) Ezek nem „üzletek”, ahol lehet valamit venni, hanem praxisok. Nagyon sértve éreznék magukat a gyógytornászok, ha ezt mondanák nekik.

Ha a kollegina a kiutaztatás előtt kellőképpen felkészült volna – bár ő ezt hangsúlyozza –, vajon miért nem olvasott utána a német egészségügyi rendszernek, hiszen számtalan ilyen kiadvány létezik (Buchholz EH: Unser Gesundheitswesen, Springer-Verlag, vagy Das Gesundheitswesen in Deutschland). Ma már az internetről is tájékozódhatna.

Valamely folyóiratnak adnia kell a színvonalára is. Vajon a szerkesztőség miért nem tart többet magáról, hiszen az újságban megjelent cikkek példaként is szolgálnak az orvosok számára. Azt alig hiszem, hogy ellenőrizetlenül közölték ezt a párját ritkítóan igénytelen írást. Ahogyan dolgozni csak pontosan és szépen érdemes, úgy írni is csak így szabad.

Minden rosszból lehet tanulni. Igaz, hogy a háziorvosok a széleken dolgoznak, munkájuk azonban alapvető fontosságú. Nélkülük nincs egészségügyi ellátás. Már csak emiatt is többet érdemelnének. A bemutatott hibák csupán szemelvények, az összehatás jóval drámaibb. A közleményt mégis elolvasásra ajánlom, mert ritka példány a maga nemében. Végül nem minden tanulság nélkül idézem Arany János szavait:

*Csak hogy nem ami rész szerint igaz, –
Olyan kell, mi egészben s mindig az.
(Vojtina Ars poétikája)*